השותפין שנדרו הנאה זה מזה אסורים ליכנס לחצר. דקסבר האי תנא ויתור אסור במודר הנאה: **רבי אליעזר בן יעקב אומר זה נכנס לתוך שלו וזה נכנס לתוך שלו.** אוקימנא בגמרא [מו:] בחצר שאין בה דין חלוקה אבל בחצר שיש בה דין חלוקה דברי הכל אסור. ובפרק שור שנגח את הפרה (נ"ק דף נח:) אוקימנא פלוגתייהו בשם ברירה או אין ברירה דר"א סבר יש ברירה והאי לדנפשיה קא עייל והאי לדנפשיה קא עייל ורבנן סברי אין ברירה. ומתהני נהי דקא סברי רבנן אין ברירה אמאי אסורין ליכנס לחצר דהא כיון דחצר שאין בה דין חלוקה היא ואין שותף יכול לכוף את חבירו לחלוק ולא לעכב עליו שלא ליכנס לחצר היאך הוא יכול לאסרה עליו הא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ואפילו נדרו ג"כ הן עצמן למה הן אסורים הרי כשכל אחד נכנס לחצר משלו הוא נהנה ולא משל חבירו כיון שאין הלה יכול לעכב עליו ו"ל דהיינו טעמייהו דרבנן משום דכיון דאי אפשר לומר דכל חד קני לכוליה חצר קנין הגוף לעולם דאי [דמר לאו דמר] וא"א לומר ג"כ דכשעה שמשתמש בו איגלי מילתא למפרע דכשעת קנייה קנה לה להיות שעתא קנין הגוף לאין ברירה אלא כל חד מהנך שותפין יש לו לעולם בחצר זה קנין הגוף דהיינו חלקו וקנין שעבוד בחלקו של חבירו שאין הלה יכול לעכב עליו מן הדין אע"ג דלא קני ליה גופא הלכך קסברי רבנן דאותו קנין שעבוד שיש לו על חלקו של חבירו קונמות מפקיעין אותו ומש"ה אסור דקונמות מפקיעין מידי שעבוד כדאיתא בסוף מכילתין [פו:]. ורבי אליעזר בן יעקב פליג עלייהו משום דסבירא ליה דיש ברירה ומש"ה אמרינן דכל שעה ושעה שנכנס לחצר בדנפשיה קא עייל וגוף החצר קנייה לו לגמרי לאותו תשמיש שאינו משתמש בה מקנין שעבוד אלא מקנין הגוף שכל שאני יכול לומר שיש לכל אחד קנין הגוף אין ראוי לומר שיהא קנין שעבוד שאין נקרא קנין שעבוד מה שהוא עומד כן לעולם בעל כרחו של כל אחד מהם ורבנן נמי לא דייני ליה בקנין שעבוד אלא מפני שאי אפשר להם לדונו בקנין הגוף דאין ברירה. ונסמוך תראה עוד דעתי בברירה זו. ומכאן נראה לי ראיה ברורה דמשכיר יכול לאסור ביתו על השוכר אע"פ שנתלקו בזה הראשונים וכמו שנכתוב לפניו בסייעתא דשמיא אע"ג דמשכיר מדינא לא מצי לעכובי לאידך אפי' הכי מצי אסר ליה בקונם משום דקונמות מפקיעין מידי שעבוד ומשכיר נמי בקונם מפקיע מידי שעבוד השוכר אפי' היכא שהקדים השוכר דמי שכירותו למשכיר אע"פ שיש שאין סוברין כן כמו שנכתוב לפניו בסייעתא דשמיא דהא הכא אין שותף צריך ליתן דמים לחבירו ואפילו הכי מצי אסר ליה אידך לרבנן מטעמא דכתיבנא דהא בהדירו זה את זה בעיא ולא מיפטיעא היא בגמרא [מו.]. כן נראה לי ולפנינו נתרץ בדין זה בסייעתא דשמיא: **ואיבא דמקשו** כיון דפלוגתייהו דרבי אליעזר ורבנן בשם ברירה ואין ברירה היא דהכי אוקמא בפרק שור שנגח את הפרה (נ"ק דף נח:) היכי פסקינן בגמרא כר' אליעזר בן יעקב דסבירא ליה דיש ברירה והא בפרק משילין (בילה דף לא.) אסיקנא דכי לית ליה לרבי אושעיא ברירה בדאורייתא אבל בדרבנן אית ליה ואפסיקא הלכתא כר' אושעיא אלמא בדאורייתא אין ברירה וקשיא הלכתא אהלכתא. תירץ ר"ת ז"ל דהכא הלכה כר' אליעזר ולא מטעמיה קאמרינן דאיהו סבר דיש ברירה וויתור אסור במודר הנאה ואנן סבירא לן דאין ברירה אבל ויתור סבירא לן דמותר במודר הנאה הלכך לאו בחצר שאין בה דין חלוקה בלבד איירי אלא אפי' יש בה דין חלוקה נמי שרי ולפי פי' זה אם נדרו הנאה בפירוש אפי' מדריסת הרגל אסורין ליכנס לחצר. ורביעו יאמק ז"ל לא נראה לו דבריו דלא מסתברא לדחות כמה סתמות שנסתמו במכילתין כמאן דאמר ויתור אסור במודר הנאה וכולה פירקין דלעיל כוותיה חזיל לפיכך תירץ הוא ז"ל דודאי קי"ל כמאן דאמר אפי' בדאורייתא יש ברירה מהא דשמעתין והא דאפסיקא הלכתא כר' אושעיא בפרק משילין ממאי דאמר דבדרבנן יש ברירה בלחוד הוא דאפסיקא הלכתא משום דאיכי היא עיקר פלוגתייהו התם ורהיה לדבר מדתנן בתמורה בפ' כל [1]הפסולין גבי ממיר כלב וכן שני שותפין אחד נטל עשרה טלאים ואחד נטל תשעה טלאים וכלב מ' שעם הכלב כולן מותרין שכנגד הכלב כולן אסורין ומקשינן עלה בגמרא ונשקול חד כנגד כלב ונשתרו אינך אלמא אפי' בדאורייתא יש ברירה. ולא מתווך דודאי בדאורייתא אין ברירה דהא קי"ל כשמואל דאמר (נ"ק ע.) האמרן שחלקו לקונמות הן ומחזירין [זה לזה ביובל] וכדפסק רב נחמן כוותיה בפרק השולח (נעזן מח.) וטעמא דשמואל משום דקסבר אין ברירה וכדאיתא בהדיא בגיטין בריש פרק כל הגט (דף כה.) והיא דתמורה לא קשיא דלאו אליבא דהלכתא פריך אלא אליבא דמאן דאמר בדאורייתא יש ברירה ובדרך אי אמרת בשלמא קא נסיב לה ודכוותיה בהש"ס טובא. וכי תימא א"כ הדרא קושיא לדוכתה כתב הרב רבינו משה ז"ל בהלכותיו דלא דמיא הך ברירה דהכא לדעלמא דהכא לאו מידי דלא מתברר האידנא ומתברר למחר הוא דיומא אחברירא מילתא למפרע אלא בהשמתא הוא דאחברי[2] שאין בה דין חלוקה הוא ולא משמתם בדאחבריה שאם תאסור עליו נמצא זה מוציא אותו מחבירו ואין אדם אוסר נכסי חבירו על בעליהן וכבי האי גוונא אתמר התם בגמרא תדע דהא מיבעיא בעיא לה הכא בהדירו דלמא אפילו רבנן מודו ליה לרבי אליעזר בן יעקב משום דכאנוסים דמו ולאו כל כמיניה דאסר נכסי חבירו עליו זה לשונו ז"ל. ואינו נוח לי דאם איתא מאי לישנא דאין ברירה ויש ברירה דאמרינן התם בפרק הפרה הרי אין טעמו של רבי אליעזר בן יעקב משום יש ברירה כלל אלא מפני שאתה אומר שמעשה ראשונה כל החצר קנוי לכל אחד מהם. לפיכך נראין לי דבריה כפשטן דברירה דהכא כברירה דעלמא אלא משום דהך ברירה עדיפא פסקינן הכא כר"א בן יעקב מיהו הכא נמי אנו צריכין לברירה דאיגלי מילתא למפרע כברירה דעלמא משום דליכא למימר אהאי חצר כולה דמר דאי דמר לאו דמר ואי דמר לאו דמר אלא הכי קאמרינן ששותפין הללו בשעה שלקחו החצר על דעת כן לקחוה שבשעה שישתמש בה אחד מהם תהא כולה שלו לתשמיש ולפי שמעשה ראשונה אין אנו יודעין באיזה יום ובאיזו שעה ישתמש בו כל אחד מהם אנו צריכין לברירה לומר שעכשיו שאחד מהם משתמש בה הוברר הדבר למפרע שמעשה ראשונה קנה אותה כולה לשעה זו ובודאי יכול אדם להקנותה מדם אחד לראובן ומדם אחד לשמעון וכזמן כל אחד ואחד קנוי הוא לו לגמרי דהייני נכסי לך ואחריך לפלוני אלא משום דהכא אין זמן כל אחד ואחד ידוע לא מהני אלא למאן דאית ליה ברירה דאמרינן דאיגלי מילתא דמעשה ראשונה קנו לזמנים הללו. וכי תימא וכיון דברירה דהכא כברירה דעלמא דאיגלי השתא מאי דלא הוה ידיע לן בשעת קנייה היכי פסקינן כרבי אליעזר בן יעקב כיון דבעלמא סבירא לן דבדאורייתא אין ברירה היינו טעמא משום דברירה דהכא עדיפא מברירה דעלמא דאמרינן בעלמא דאין ברירה לפי שאין ראוי שיחול דבר על הספק ולפיכך האומר לפופר כתוב גט ולאשתי ולאיזה מהן שאלבה אגרש פסול לגרש בו [גיטין כד:] לפי שיש ספק משעה ראשונה בעיקר הגט לשם מי חל וכן נמי אם בא חכם למזרח עדיבי למזרח למערב עדיבי למערב לא מהני [עירובין לי:] משום דבשעת קניית העירוב לא היה מתברר כלל איזה מהן יקנה ולפיכך כיון דבכל חד מהנך עירובי איכא למימר שמא לא יקנה כלל אע"פ שלאחר מכן יתברר הדבר אין ברירה וכן נמי גבי האחין שחלקו כיון דמשעה ראשונה איכא לספוקי שמא לא יזכה בחלק זה כלל נמצא שהוא ספק גמור משעה ראשונה וכל כיוצא בזה אין ברירה אבל הכא עקרו של דבר מתברר משעה ראשונה ומיעוטו לאחר מכן לפי שאף משעה ראשונה אין אנו מסופקין שלא יזכה כל אחד מהם בכל גוף חצר זה ואין אנו מסופקים גם כן שמא אפילו יולה לזכות פנוי לא יזכה בה שהרי משעה ראשונה אנו יודעין שעתיד כל אחד לזכות בכל גוף חצר זה ושיזכה בו כל שעה שילה הלכך כיון שעקרו של דבר מתברר מתחלתו ומה שהוא מתברר לאחר מכן שלא נתברר מתחלה אינו אלא מיעוטא דהייני הזמן שרלה לזכות בגופה של חצר וזכה בה כל כהאי גוונא יש ברירה שאין

השותפין [3]שנדרו הנאה זה מזה אסורין ליכנס לחצר ר"א בן יעקב אומר זה נכנס [4]לתוך שלו וזה נכנס לתוך שלו ושניהם

השותפין שנדרו הנאה זה מזה. מפרש בגמ' [5] אי בנדרו אי בהדירו מיירי: **אסורים ליכנס לחצר.** בחצר של שניהם דכל חד אסור בדריסת הרגל של חבירו. וקא סבר אין ברירה דאימור האי לחלק חבירו עייל והאי לחלק חבירו עייל: **ר"א בן יעקב אומר זה נכנס כו'.** דקסבר יש ברירה: ושניהם

עין משפט נר מצוה

א מיי' פ"ז מהלכות נדרים הלכה ד סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סימן רכו סעיף ז ומיר שו"ע יו"ד סימן קפ:

תוספות

השותפין אסורין ליכנס בחצר. לתדריסה קפדי וכפרק חזקת הבתים (דף מ:) מוקמינן ליה כרבי אליעזר דאמר דויתור אסור במודר הנאה: רבי אליעזר כ"י אמר זה מהלך כתוך שלו. דסבר דיש ברירה והאי בדידיה קמהלך והאי בדידיה קמהלך והכי מפרש בפרק שור שנגח את הפרה ומיהו ודאי אסור ליה לשטות פירות בכל החצר אבל להלך בכולו מותר דאמר בכל דוכתא דקמהלך הייני מלקו:

מסורת הש"ס

[1] בילה לט: כ"ק נח: כ"ב מ:, כ) [מו.], ג) [נ"ל המסורין (דף ב.)], ד) בהל' הרמב"ן: למפרע דבהשמתא הוה אלא מלה, ה) [שייך לדף שלאח"ז].

מוסף רש"י

אסורין ליכנס לחצר. של שניהן (ב"ק נא:) שכל זמן שלא חלקו את החצר נכנס כל אחד בחלק חבירו וקם ליה בלא יחל דבריו, שהרי נהנה מחבירו שעומד בחבירו, דבהעמדה קפדי, דאם איתא דלא קפדי מותר לעמוד בחצר חבירו אע"פ שמודר ממנו הנאה, דסיון דלא קפיד בעמידה הרי הפקיר את החצר לכל כני החצר לעמוד בו ולגבי עמידה אין לו חלק כו' (ושב"ם ב"ב נ:). **זה נכנס לתוך שלו וזה נכנס לתוך שלו.** כל היכא דעייל יכול לומר זה חלקי שאני בורר ומהני ליה ברירה (ב"ק נא:).

פירוש הרא"ש

השותפין אסורין ליכנס לחצר. דבחצר קפדי כולי עלמא אדריסת הרגל ואתיא אפילו כרבנן ובחזקת הבתים (דף מ:) אית דמוקי לה כר' אליעזר דאמר ויתור אסור במודר הנאה משום דשותפין לא קפדי אהדדי: **רבי אליעזר אומר זה נכנס לתוך שלו בו'.** דקסבר יש ברירה והאי מהלך בדידיה [והאי מהלך בדידיה]: [6]**אסורים לחעמיד תנור וריחים בו'.** דבכל הני יכולין שותפין לעכב זה על זה כדאיתא בפרק חזקת הבתים הלכך לא דמי להלוך ולא שייך להתירו מטעם ברירה כיון דיכול לעכב עליו ואינו מעכב: **חיה אחד מהם מודר הנאה מחבירו לא יכנס לחצר.** משום דבני למתני כופין נקטיה דכופין את המודר למכור חלקו לחבירו דחיישינן כיון שרואה את חבירו נכנס גם הוא יסבא נדרי ויכנס אבל ברישא שניהם אסורים לא חיישינן שמא יכנסו: **היה אחד בן חשוב מודר בו'.** משום רבותא דרבי אליעזר בן יעקב נקט ואף על פי שאין לו חלק בחצר חבירו ליכנס מטעם ברירה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com